

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A BITORLÁS JOGINTÉZMÉNYÉNEK ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI
MEGÍTÉLÉSE AZ IPARJOGVÉDELEM KÖRÉBEN**

Dr. Szilágyi Gábor

Témavezető: Prof. Dr. Szikora Veronika tanszékvezető *egyetemi tanár*

† Prof. Dr. Csécsy György *egyetemi tanár*

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2026

I. A KUTATÁS TÉMÁJA ÉS CÉLKITŰZÉSEI

Az iparjogvédelmi bitorlás nem csupán jogtudományi absztrakció, a jogosult engedélye nélkül megvalósuló hasznosítás következtében az alkotókat közvetlenül éri a gazdasági kár, az innovációs befektetések megtérülése kérdőjeleződik meg, és a piac versenyegyensúlya felborul. A modern innovációalapú gazdaságban a szellemi tulajdonjogok rendszere egyúttal a kutatás-fejlesztési beruházások egyik legfőbb biztosítéka – az erős és hatékonyan érvényesíthető iparjogvédelmi jogok a közvetlen befektetőkre és a tágabb gazdasági környezetre egyaránt ösztönző hatást gyakorolnak.

A globális kereskedelem és a digitalizáció terjedésével a bitorló magatartások jellege és helyszíne gyökeresen megváltozott. Az online platformokon, a *metaverzumban* és a mesterséges intelligencia által generált tartalmak körében megjelenő jogsértések olyan dogmatikai kérdéseket vetnek fel, amelyekre a tradicionális iparjogvédelmi szabályrendszer nem minden esetben ad kielégítő választ. A bitorlás fogalmának, tényállási elemeinek és jogkövetkezményeinek feltérképezése ezért nemcsak elméleti, hanem közvetlen jogalkotáspolitikai relevanciával is bír – különösen a területiség elvének átalakulása, a határon átnyúló jogsértések és az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) 2023. évi beindulása következtében.

Jelen értekezés tárgya az iparjogvédelmi bitorlás jogintézményének elméleti és gyakorlati vizsgálata, milyen tényállási elemek alapozzák meg a bitorlást az egyes oltalmi formák körében, hogyan alakul a jogérvényesítés rendszere a magyar, az európai és – összehasonlító jelleggel – más kiválasztott külföldi jogrendszerekben, és milyen rendszerszintű következtetések vonhatók le a jelenlegi szabályozás hatékonyságáról.

A kutató személyes érdeklődése korai szakmai tapasztalatokra vezethető vissza, a Debreceni Egyetem Kutatáshasznosítási és Technológiatranszfer Központjában, majd az Igazságügyi Minisztérium Versenyjogi és Szellemi Tulajdonjogi Főosztályán, illetve a Kúrián – jogalanyként, jogalkotóként és jogalkalmazóként – lehetőség volt megismerni a terület összetettségét. Közel egy évtizedes oktatói tevékenység szintén olyan gyakorlati rálátást biztosít, amely a jelen kutatás empirikus megalapozottságát erősíti.

A kutatási kérdések:

1. Milyen tényállási elemek alapozzák meg az iparjogvédelmi bitorlást az egyes oltalmi formák körében?
2. Hogyan alakul a bitorlás fogalmának, jogkövetkezményeinek és jogérvényesítési mechanizmusainak tagállami szintű heterogenitása az EU-ban?
3. Milyen sajátos kihívásokat generálnak a digitális technológiák – különösen az MI, az online platformok és a globális e-kereskedelem – a bitorlási magatartások felismerésének, bizonyításának és jogérvényesítésének hagyományos eszköztára számára?
4. Az iparjogvédelmi bitorlási eljárások strukturális komplexitása és kiszámíthatatlan költségvonzata milyen mértékben hat aránytalanul a kis- és középvállalkozásokra?

Alapvető hipotézisek:

Hipotézis 1 *(a továbbiakban: H1):*

Az iparjogvédelmi bitorlás fogalmának, jogkövetkezményeinek és jogérvényesítési mechanizmusainak tagállami szintű heterogenitása strukturális akadályt képez a hatékony fellépés előtt. Az Európai Unió belüli harmonizáció mélyítése – különösen a digitális és határon átnyúló jogsértések kezelése terén – szükséges feltétele a jogosulti védelem egyenértékű biztosításának.

Hipotézis 2 *(a továbbiakban: H2):*

A digitális technológiák – különösen a mesterséges intelligencia, az online platformok és a globális e-kereskedelem – a bitorlási magatartások felismerésének, bizonyításának és jogérvényesítésének hagyományos eszköztárát meghaladó kihívásokat generálnak, amelyekre az európai szabályozói válasz (*DSA, AI Act*) iparjogvédelmi szempontból részleges és kiegészítést igényel.

Hipotézis 3 *(a továbbiakban: H3):*

Az iparjogvédelmi bitorlási eljárások strukturális komplexitása és kiszámíthatatlan költségvonzata a kis- és középvállalkozások (KKV) számára aránytalanul nagy terhet jelent, amely de facto jogvesztést okozhat és negatívan hat az innovációs hajlandóságra. A rendszerszintű egyenlőtlenség csökkentésére célzott jogalkotói beavatkozás – különösen a UPC és az egységes hatályú szabadalom keretein belül – indokolt.

II. AZ ÉRTEKEZÉS TARTALMI TAGOLÁSA

Az értekezés hat nagy fejezetre tagolódik, amelyek logikailag egymásra épülnek, a jogintézmény rendszertani elhelyezésétől a jogtörténeti előzményeken és az általános bitorlási kérdéseken keresztül a jogérvényesítési rendszer, majd az egyes oltalmi formák különös kérdéseinek bemutatásáig, végül a hipotézisek szintetizáló vizsgálatáig és a *de lege ferenda* javaslatokig jutnak.

1. fejezet – A kutatás elhelyezése a szellemi alkotások rendszerében

Az első fejezet a kutatás elméleti keretét rögzíti. Bemutatja a szellemi alkotások jogán belüli rendszertani összefüggéseket, különösen a szerzői jog és az iparjogvédelem elhatárolását, majd meghatározza a kutatás tárgyát, relevanciáját, módszertanát és hipotéziseit. Kiemeli, hogy az iparjogvédelmi oltalom keletkezése állami nyilvántartásba vételhez kötött, védelme területi hatályú, oltalmi ideje korlátozott – ezek a sajátosságok önálló dogmatikai vizsgálatot indokolnak a szerzői jottól elkülönülten.

2. fejezet – Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák kialakulása és a bitorlás megjelenése

A második fejezet jogtörténeti perspektívában mutatja be az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák – a szabadalom, a használatiminta-, a formatervezésiminta-, a védjegy- és a földrajzi árujelző-oltalom, valamint a növényfajta-oltalom – kialakulásának főbb állomásait, párhuzamosan feltárva a bitorlás jogintézményének megjelenését és fejlődését. A jogtörténeti összefüggések szintézise rávilágít arra, hogy a bitorlás önálló jogintézményként csak megelőző kizárólagos jog – oltalom – fennállása esetén keletkezhet.

3. fejezet – A bitorlás általános kérdései, kockázatai, gazdasági és szociológiai jelentősége

A harmadik fejezet a bitorlás jogfilozófiai alapjait és az oltalom jogelméleti igazolását, a bitorlás gazdasági hatásait, valamint a technológia kettős szerepét vizsgálja. Ez utóbbi szempontból különösen fontos, hogy az MI, a *blockchain* és az online platformok egyidejűleg a jogsértés eszközei és a bitorlásdetekció potenciális instrumentumai lehetnek.

4. fejezet – A jogérvényesítés rendszere

A negyedik fejezet a polgári jogi, büntetőjogi és közigazgatási eljárások, az Egységes Szabadalmi Bíróság, valamint az alternatív vitarendezési mechanizmusok szerepét mutatja be, vizsgálva, hogy e különböző eljárási utak miként illeszkednek az iparjogvédelmi oltalmi formák anyagi jogi struktúrájába.

5. fejezet – A bitorlás különös kérdései és joggyakorlatának elemzése

Az ötödik fejezet az értekezés dogmatikai és empirikus súlypontja. Oltalmi formánként tagolt rendszerben dolgozza fel a bitorlás különös kérdéseit, a szabadalmi, használatiminta-, formatervezésiminta-, védjegy- és földrajzi árujelző-oltalmat, valamint a növényfajta-oltalmat. Minden alfejezetben bemutatásra kerül a normatív környezet, a magyar, az uniós és a kiválasztott külföldi bírósági gyakorlat, valamint a releváns tudományos álláspontok szintézise.

6. fejezet – Összegzés és következtetések

A hatodik fejezet integrál jelleggel összegzi a kutatás eredményeit, hipotézis-analízis útján visszacsatol a felállított hipotézisekhez, *de lege ferenda* javaslatokat fogalmaz meg, majd záró gondolataiban a tudományos és társadalmi kontextusba helyezi az értekezés eredményeit.

III. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

Az értekezés módszertani felépítése a vizsgált tárgykör, valamint a jogtudományi diszciplína sajátosságai folytán elsődlegesen kvalitatív megközelítésre épül. A kutatás középpontjában a dogmatikai elemzés, a jogösszehasonlítás, valamint a bírósági gyakorlat szisztematikus feldolgozása áll, amelyet kiegészít a releváns társadalomtudományi és gazdaságelméleti szakirodalom eredményeinek integrálása.

A módszertani koncepció egyik kiindulópontja a hazai szakirodalom minél teljesebb körű feltárása volt, annak érdekében, hogy az iparjogvédelmi bitorlásról folyó magyar tudományos diskurzus kontúrjai a lehető legnagyobb részletességgel rajzolódjanak ki. Az értekezés ennek szellemében a klasszikus monográfiáktól és kommentároktól az aktuális folyóiratcikkekig, konferencia-kötetekig és a *WIPO*, *EUIPO*, *EPO*, *WTO* releváns elemzéseiiig széles spektrumon mozog.

Az értekezés nagyjából öt év kutatási tevékenységét szintetizálja egységes szerkezetben, amelynek során papíralapú és digitális forrásokra egyaránt támaszkodik. A hazai könyvtári állomány mellett a kutatás támaszkodik az Európai Unió egyes tagállamaiban, az Egyesült Államokban és Indiában tett szakmai utak során elérhetővé vált forrásokra is. Kiemelt módszertani pillért jelent a hazai és külföldi bírósági határozatok, valamint választottbírósági döntések rendszerezett feldolgozása.

A kutatás fontos összetevőjét képezik a szakmai fórumokon, konferenciákon, kerekasztal-beszélgetéseken, valamint ügyvivőkkel, ügyvédekkel, bírakkal és más szakértőkkel folytatott eszmecserek során kristályosodott impulzusok. A kérdőíves és interjúalapú adatgyűjtés gazdaságtudományi módszereivel szerzett tapasztalatok szintén adalékai a kutatásnak, bár ezek részletes bemutatása az értekezésen kívül történik majd.

A vizsgált időszak felöleli a legfontosabb uniós jogalkotási fejleményeket – különösen a DSA és az AI Act hatályba lépését, a UPC 2023. júniusi megindulását, a 2023/2411 rendelet szerinti kézműipari és ipari földrajzi árujelző-oltalom bevezetését, valamint az NGT-rendelet 2025/2026. évi trilógusát – egészen a kézirat 2026. április 3-i lezárásáig.

IV. KÖVETKEZTETÉSEK

A H1 hipotézis vizsgálata és következtetései

A H1-hipotézis igazolható. A kutatás során feltárt dogmatikai anyag, az EUB ítélkezési gyakorlata és az empirikus adatok egybehangzóan alátámasztják, hogy a 2004/48/EK irányelv minimumszabályai a határon átnyúló és digitális jogsértések terén azonosítható és igazolt jogsértési kockázatot generálnak. Az irányelv nem harmonizálja az anyagi jogi fogalmakat, nem határozza meg, mi minősül bitorlásnak az egyes oltalmi formák vonatkozásában, és nem egységesíti az ekvivalencia-elv alkalmazását – ebből fakad a tagállami szabályozásokban fennmaradó szignifikáns eltérés.

A teljes körű unifikáció – szuverenitási korlátok miatt – nem reális célkitűzés. A kutatás eredménye pontosan azon területek azonosítása, ahol célzott EU-szintű beavatkozás eredményes lehet, a bitorlás törvényi fogalmának oltalmi formánként történő egységesítése (elsősorban szabadalom és védjegy vonatkozásában), az ekvivalencia-elv alkalmazásának közelítése a tagállami bírósági gyakorlatban, a UPC-n belüli határon átnyúló eljárás kereteinek megerősítése, valamint a *DSA* és az *AI Act* iparjogvédelmi vonatkozású rendelkezéseinek analogikus alkalmazhatóságának kodifikálása.

A H2 hipotézis vizsgálata és következtetései

A H2-hipotézis igazolható, azzal a pontosítással, hogy a részlegesség mértéke és tartalma oltalmi formánként eltérő. A legsúlyosabb rés az AI-generált tartalmakban megvalósuló iparjogvédelmi bitorlás fogalmi besorolhatóságának hiánya, a *notice-and-action* mechanizmus iparjogvédelmi specifikusságának hiánya, és a technológiai bizonyítékok eljárásjogi értékelésének tagállami szintű fragmentáltsága.

A *DSA* és az *AI Act* önmagában nem elégséges az iparjogvédelmi bitorlás hatékony kezelésére, de – különösen a szerzői jogi és iparjogvédelmi sérelem párhuzamos esetein keresztül – indirekt védelmet nyújthat, ha azt a tagállami jogalkalmazás tudatosan alkalmazza. Az EUIPO 2025-ös éves adatai szerint a rekordszámú (327 735 db) EU védjegy- és mintaoltalmi bejelentés jól jelzi, hogy a digitális piac bővülésével párhuzamosan az oltalmi igény is nő – ezt a jogérvényesítési kapacitásnak is követnie kellene.

A H3 hipotézis vizsgálata és következtetései

A H3-hipotézis igazolható, de árnyalással. A UPC első két évének adatai azt mutatják, hogy a rendszer a KKV-k számára potenciálisan kedvezőbb a korábbi tagállami eljárásoknál, de a perköltségszint – különösen a 2026-os emelést követően (az alapeljárási díj 11 000 EUR-ról 14 600 EUR-ra, az értékalapú díj 5 millió EUR alatti jogvita esetén 32 000 EUR-ról 44 600 EUR-ra nőtt) – továbbra is strukturális akadályt képez az erőforrás-hiányos jogosultak számára.

Az EU KKV-k csupán ~10%-a rendelkezik iparjogvédelmi oltalommal (szemben a nagyvállalatok ~50%-ával), ami nemcsak egyéni hátrány, hanem makrogazdasági veszteség, az EUIPO 2025. januári átfogó elemzése szerint a szellemitulajdon-intenzív ágazatokban az alkalmazottak 41%-kal magasabb hozzáadott értéket termelnek és 22%-os bérelőnnyel rendelkeznek. A de facto jogvesztés kockázata különösen ott fennáll, ahol az ideiglenes intézkedés határideje már lejárt, a bizonyítás szakértő-intenzív, vagy az ügy határon átnyúló, ami párhuzamos eljárásokat tesz szükségessé.

A hipotézisek rendszerszintű összefüggése

A három hipotézis nem elszigetelten, hanem egymást erősítő logikai rendszert képez. A H1 által azonosított szabályozási fragmentáció a H2-ben leírt digitális kihívások kezelését is megnehezíti (mert a nemzeti jogok eltérően reagálnak az AI és a DSA adta keretekre), és a H3-ban leírt KKV-hátrányokat is felerősíti (mert határon átnyúló jogsérelem esetén a KKV-nak nem egy, hanem több tagállamban kell eljárni). Mindhárom igazolása ezért azonos irányba mutat. A célzott, területspecifikus EU-szintű beavatkozás – különösen a UPC-keretrendszer és a DSA/AI Act iparjogvédelmi alkalmazhatóságának pontosítása – az iparjogvédelmi bitorklás elleni hatékony fellépés strukturális előfeltétele.

***De lege ferenda* javaslatok**

- A bitorlás törvényi fogalmának oltalmi formánként történő egységesítése (elsősorban szabadalom és védjegy vonatkozásában) EU-irányelvi szinten;
- Az ekvivalencia-elv alkalmazásának közelítése a tagállami bírósági gyakorlatban az EUB iránymutatása révén;
- A UPC-n belüli határon átnyúló eljárás kereteinek és jogorvoslati rendszerének megerősítése;
- A *DSA* és az *AI Act* iparjogvédelmi vonatkozású rendelkezéseinek analogikus alkalmazhatóságának kodifikálása;
- Specializált KKV-jogsegélyprogramok az EUIPO keretein belül, a 2025-ös KKV-alap bővítése az eljárási költségek részleges finanszírozásával;
- Egyszerűsített, sommás eljárás bevezetése szabadalmak esetén meghatározott perértéken alul a UPC-n, hasonlóan a szerzői jogi kisperes eljárási modellekhez;
- *WIPO ADR* és mediáció kötelező felajánlása iparjogvédelmi bitorlási ügyekben az eljárás megindítása előtt – különösen határon átnyúló ügyek esetén.

V. AZ ÉRTEKEZÉS FŐBB EREDMÉNYEI – TÉZISEK

1. tézis – Az iparjogvédelmi bitorlás dogmatikai megalapozása és fogalmi rendszere

Az iparjogvédelmi bitorlás jogintézménye az abszolút szerkezetű, negatív tartalmú iparjogvédelmi jogviszony megsértéseként definiálható: ahol nincs kizárólagos jog – oltalom – ott nincs bitorlás sem. Az értekezés megállapítja, hogy a bitorlás önálló dogmatikai kategóriaként kezelendő, amelynek fogalmi elemei oltalmi formánként eltérnek, és amelynek vizsgálatakor az anyagi jogi és az eljárásjogi dimenziók egyaránt nélkülözhetetlenek.

A bitorlási tényállás alapfeltétele, hogy a szabadalmas – vagy más iparjogvédelmi jogosult – kizárólagos joga fennálljon, és azt valaki a jogosult engedélye nélkül, vagy az engedély kereteit túllépve hasznosítsa. A jogintézmény ezért nem csupán a jogsértő magatartást szankcionálja, hanem *az erga omnes* hatályú kizárólagos jog tárgyiasult megjelenési formája. A szabadalombitorlás megállapításához az igénypont valamennyi jellemzőjének meg kell valósulnia – egyetlen igényponti jellemző hiánya már kizárja a bitorlás megállapíthatóságát. Ahol licenciaszerződéssel biztosított hasznosítás áll fenn, a bitorlás a relatív szerkezetű jogviszony megsértéseként is realizálódhat.

A szabadalom körében különös fontossággal bír az ekvivalencia-elv alkalmazása. Ha a jogsértő megoldás nem szó szerint, hanem csupán funkcionálisan tér el az igénypont jellemzőitől, a bitorlás mégis megállapítható, ha a megoldás lényegében ugyanazt a funkciót, ugyanolyan módon látja el és ugyanazt az eredményt éri el (hármasteszt). Ez a rugalmas értelmezés nélkülözhetetlen a jogosult hatékony védelméhez, ugyanakkor a harmadik felek jogbiztonságát is figyelembe kell venni – ezt a kettős célt az ESZE 69. cikkének értelmezési jegyzőkönyve is tükrözi.

2. tézis – A bitorlás jogtörténeti gyökerei és az oltalmi formák párhuzamos fejlődése

A jogtörténeti elemzés alapján igazolható, hogy az iparjogvédelmi oltalmi formák és a bitorlás jogintézménye párhuzamosan fejlődtek: a kizárólagossági igény megjelenésével szükségszerűen megjelent a jogosulatlan hasznosítás szankcionálásának igénye is. Az 1474-es velencei dekrétumtól a 2004/48/EK irányelvtartalomig húzódó ív azt mutatja, hogy a bitorlás szankcionálása a piaci verseny védelme és az innováció ösztönzése kettős céljából fakad.

A jogtörténeti kutatás rámutat arra, hogy az egyes oltalmi formák kialakulása szorosan összefonódott a gazdasági fejlődéssel és az ipari forradalommal. Az 1474-es velencei dekrétum az első intézményesített szabadalmi védelmet teremtette meg: tíz éves kizárólagossági jogot biztosított az új és hasznos eszközök feltalálóinak, egyúttal elsőként foglalta normába a jogosulatlan gyártást tiltó szankciót. Az 1624-es angol Monopóliumok Statútuma a találmányokra vonatkozó mai jogi felfogás közvetlen előfutára.

Magyarországon az első szabadalmi törvény 1895-ben lépett hatályba, majd az 1969. évi II. törvény, végül a jelenleg hatályos 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) váltotta fel. A védjegyjog és a formatervezésiminta-oltalom szintén önálló jogtörténeti utat járt be. A TRIPS-megállapodás (1994) és a Párizsi Uniós Egyezmény (PUE, 1883) a bitorlás elleni védelem nemzetközi minimumszabályait fektette le, megteremtve azt az ernyőkeretet, amelybe az EU-harmonizáció és a tagállami jogok illeszkednek.

Az értekezés jogtörténeti szintézise azt bizonyítja, hogy az iparjogvédelmi rendszer nem lineárisan, hanem spirálisan fejlődött: a technológiai ugrások – a gőzgéptől az ipari forradalmon át a digitális transzformációig – mindannyiszor újrafogalmazták a bitorlás fogalmát és a fellépés eszközeit. Ez a jogtörténeti megállapítás módszertani alapja annak az értekezésbeli előrejelzésnek, hogy az AI-forradalom is szükségképpen újabb normatív választ fog kiváltani.

3. tézis – A 2004/48/EK irányelv minimumharmonizációs korlátai és a tagállami fragmentáció

A 2004/48/EK irányelv minimumharmonizációs jellege strukturális jogsértési kockázatot generál a határon átnyúló és digitális bitorlási esetekben. A tagállami szabályozások között fennmaradó szignifikáns eltérések – különösen a bitorlás törvényi fogalmának meghatározásában, az ekvivalencia-elv alkalmazásában és a szankciórendszerben – a hatékony fellépés tényleges akadályává váltak.

Az irányelv csupán azt rögzíti, hogy a tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű polgári jogi jogérvényesítési eszközöket kell biztosítaniuk, de nem harmonizálja az anyagi jogi fogalmakat. Nem határozza meg, mi minősül bitorlásnak az egyes oltalmi formák vonatkozásában, nem határozza meg a kizárólagos jog megsértésének pontos terjedelmét, és nem egységesíti az ekvivalencia-elv alkalmazásának feltételrendszerét. E hiányosságok következtében a tagállami jogrendszerek strukturálisan eltérő védelmet nyújtanak: az ekvivalencia-elv értelmezése Németországban, Hollandiában és Magyarországon más-más mércét alkalmaz.

A bifurkációs rendszer – amelyet Magyarország a német modellből vett át – szintén fragmentációs tényező: a bitorlási per és az érvénytelenítési eljárás elválik egymástól, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatal (SZTNH) és a Fővárosi Törvényszék párhuzamosan, de eltérő hatáskörrel járnak el. Ez a négyszintes eljárási rendszer (SZTNH → Fővárosi Törvényszék → Fővárosi Ítéltábla → Kúria) az átlagos megsemmisítési eljárást 17 hónapossá teszi első fokon, ami az eljárás egészét tekintve jelentős bizonytalanságot generál.

Az EU Tanácsánál 2024-ben lefolytatott értékelési eljárás megerősítette, hogy az irányelv által lefedett területeken – különösen az AI-generált tartalmak iparjogvédelmi szempontból problematikus kezelése kapcsán – az egységes minimumszabályok elégtelensége igazolt jogsértési kockázatot teremt. Az értekezés ebből azt a következtetést vonja le, hogy az EU-szintű beavatkozás nem a teljes egységesítés, hanem a legkritikusabb résekre irányuló célzott harmonizáció formáját kell öltse.

4. tézis – Az EUB ítélkezési gyakorlata és a UPC hatása az iparjogvédelmi bitorlás keretrendszerére

Az EUB ítélkezési gyakorlatának vizsgálata alapján megállapítható, hogy a Bíróság nem a szellemi tulajdonjogok visszaszorításával, hanem azok funkcionális átprogramozásával igazítja a szabadalmi rendszert az egységes piac és a versenyjog céljaihoz. A *BSH*-ítélet és a *UPC Fujifilm vs. Kodak*-ügye igazolja, hogy a területi érvényességi monopólium megmarad, de a bitorlási jogviták perkoncentrációja erősödik.

A *Roche Nederland BV és társai kontra Primus és Goldenberg*-ügyben az EUB megállapította, hogy az európai szabadalom a megadást követően párhuzamos nemzeti részszabadalmakra bomlik, amelyek bitorlását mindig az adott állam önálló nemzeti joga rendezi. A *GAT kontra LuK*-ügyben a Bíróság kimondta, hogy a külföldi szabadalom érvényességéről kizárólag a lajstromozás helye szerinti állam bírósága dönthet. E két klasszikus döntés a területiség elvének sarokköveit rögzítette.

A *BSH Hausgeräte GmbH kontra Electrolux AB* ügyben az EUB forradalmi változást hozott: megerősítette, hogy az európai szabadalmak jogosultjai egyetlen bíróság előtt összevonhatják több EU-tagállamra és nem EU-tagállamra vonatkozó szabadalombitorlási igényeiket („*hosszkarú*” jogérvényesítés). A *UPC Fujifilm vs. Kodak*-ügye szintén megerősítette, hogy a bitorlási jogviták perkoncentrációja erősödik: a területiség elve megmarad, de a jogvédelem hatékonysága fokozódik az egyablakos eljárás irányába való elmozdulással.

Az *AstraZeneca*-ítélet és a *Huawei Technologies kontra ZTE* együttesen igazolják, hogy az EUB az iparjogvédelmi bitorlás fogalmát versenyjoggal átszőtt keretben is értelmezi. A szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen (SEP) szabadalmak esetén a FRAND-feltételek melletti tárgyalás követelménye és az ideiglenes intézkedés versenyjoggal korlátozott értelmezése (*Phoenix Contact GmbH kontra HARTING*) azt mutatja, hogy a bitorlás joga és a versenyjog kölcsönösen feltételezi egymást az EU-jog rendszerében.

5. tézis – A digitalizáció és a mesterséges intelligencia kihívásai az iparjogvédelmi bitorlás fogalmi rendszerében

A digitális technológiák – különösen az MI, az online platformok és a *metaverzum* – olyan fogalmi hézagokat keletkeztetnek a hagyományos bitorlási tényállásban, amelyeket sem a DSA, sem az *AI Act* nem tölt ki maradéktalanul iparjogvédelmi dimenzióban. Az AI-rendszerek által generált tartalommal bekövetkező védjegybitorlás esetén a hagyományos fogalmi séma (ki a jogsértő a fejlesztő, az üzemeltető vagy a felhasználó) változtatás nélkül nem alkalmazható.

Az EUB a *L'Oréal v. eBay*-ügyben megállapította, hogy az online platformok közreműködői felelőssége fennállhat, ha az üzemeltető nem távolít el jogsértő tartalmakat azok bejelentését követően. A *notice-and-takedown* mechanizmus azonban szerzői jogi logikára épül. Az iparjogvédelmi bitorlás – különösen a szabadalmi igények összetett technikai tartalma és az ekvivalencia-elv alkalmazásának szükségessége miatt – nem kezelhető automatizált eltávolítási rendszerekkel. Az AI-generált tartalommal megvalósuló védjegybitorlás (pl. *Hermes v. Rothschild*, és a *Getty Images v. Stability AI*) új tényállási kérdéseket vet fel.

A DSA (2022/2065) elsősorban a platformok tartalom-moderálási kötelezettségeit szabályozza, az *AI Act* (2024/1689) pedig az AI-rendszerek transzparenciájára fókuszál – mindkét instrumentum elsősorban szerzői jogi dimenziókban reagál a problémára, iparjogvédelmi szempontból explicit rendelkezést nem tartalmaz. Az értekezés megállapítja, hogy az *AI Act* átláthatósági kötelezettségei (különösen az általános célú AI-modelleknél a tanítási adatkészlet nyilvánosságra hozatala) indirekt védelmet nyújthatnak az iparjogvédelmi jogosultak számára is, de önmagukban nem teremtik meg a bitorlási felelősség egyértelmű jogalapját.

A technológia kettős szerepe különös figyelmet érdemel: a *blockchain*-alapú eredet-igazolás lehetővé teszi az oltalmi tárgyak hitelességének ellenőrzését az ellátási lánc minden pontján. Az AI-alapú bitorlásdetektáló eszközök (pl. az *EUIPO TMview* és *DesignView* automatizált keresőrendszerei) gyorsíthatják a jogsértések azonosítását. A 3D nyomtatás az otthoni gyártást teszi lehetővé, ami a szabadalombitorlás elháríthatóságát és bizonyíthatóságát egyaránt megnehezíti. E három fejlemény együttesen igazolja, hogy az iparjogvédelmi bitorlás elleni fellépésnek technológiai és jogi dimenziói elválaszthatatlanul összefonódnak.

6. tézis – Az Egységes Szabadalmi Bíróság és a KKV-k strukturális eljárási aszimmetriája

A UPC első két évének adatai (2023–2025) alapján megállapítható, hogy az egységes szabadalmi bíróság KKV-barát oldalát – az egyablakos eljárást, a 40%-os perköltség-kedvezményt, az egységes hatályú szabadalom csökkentett megújítási díjait – a KKV-k aktívan igénybe veszik (az EU KKV-k 35,5%-os részvételi aránya az egységes hatályú szabadalmak körében). Ugyanakkor a 2026. januártól emelt alapeljárási és értékalapú díjak strukturális korlátot képeznek, amelyek célzott jogalkotói intézkedést indokolnak.

Az EU-ban a KKV-k csupán ~10%-a rendelkezik valamilyen iparjogvédelmi oltalommal, szemben a nagyvállalatok ~50%-os részvételével. Az EUIPO 2025. januári átfogó elemzése igazolja, hogy a szellemi tulajdon-intenzív ágazatokban az alkalmazottak 41%-kal magasabb hozzáadott értéket termelnek és 22%-os bérelőnnyel rendelkeznek – az iparjogvédelem tehát makrogazdasági tényező, nem csupán egyéni jogosulti kérdés. A KKV-k kizárása vagy önszelektiója az iparjogvédelmi bitorlási eljárásokból ezért az innovációs rendszer egészének externális veszteségét jelenti.

A bitorlással szembeni hatékony fellépés kritikus eszköze az ideiglenes intézkedés. A bitorlás megkezdésétől számított hat hónapos, a tudomásszerzéstől számított hatvan napos határidő de jure semleges, azonban de facto differenciált terhet ró a piaci szereplőkre: a nagy szervezetek állandó monitoring-kapacitással rendelkeznek, míg a kisebb jogosultak a jogsértésről akár hónapokkal később szerezhetnek tudomást. Szabadalombitorlási eljárásokban a bizonyítási költségek – különösen a műszaki tartalom értelmezéséhez és az ekvivalencia-elv alkalmazásához szükséges igazságügyi szakértői vélemények sorozata – kiszámíthatatlan pénzügyi kockázatot jelent a KKV-k számára.

Az értekezés rámutat, hogy az eljárási bizonytalanság és a kiszámíthatatlan költségvonat együttesen eltántorítja a szűkebb forráskerettel rendelkező jogosultakat a perindítástól. A 2026. januártól érvényes emelt UPC-díjak (alapeljárási díj: 11 000 EUR-ról 14 600 EUR-ra, értékalapú díj 5 millió EUR alatti jogvita esetén: 32 000 EUR-ról 44 600 EUR-ra) tovább szűkítik a KKV-k hozzáférési lehetőségeit, és a de facto jogvesztés kockázatát erősítik. Ez az innovációs hajlandóságra nézve mérhető externális veszteséget generál, amely célzott jogalkotói választ igényel.

7. tézis – A három hipotézis rendszerszintű összefüggése és a tudományos eredmények szintézise

A három vizsgált hipotézis egymást erősítő rendszert képez: a szabályozási fragmentáció (H1), a digitális kihívások (H2) és a KKV-eljárási aszimmetria (H3) összefügg. A hatékony megoldás ezért komplex, EU-szintű, területspecifikus beavatkozást igényel, amely a fogalmi harmonizáció, a digitális jogérvényesítés és a KKV-jogsegély hármas tengelyére épül.

A H1 által azonosított szabályozási fragmentáció közvetlenül erősíti a H2 és H3 hipotézisekben feltárt problémákat: a tagállamok eltérő bitorlás-fogalma és az ekvivalencia-elv divergáló alkalmazása megakadályozza, hogy az AI-generált tartalmakban megvalósuló jogsértések egységesen kerüljenek értékelésre az EU-ban. A párhuzamos tagállami eljárások kényszere pedig aránytalanul sújtja a KKV-kat. Ez a rendszerszintű összefüggés az értekezés egyik legfőbb tudományos hozzájárulása.

Az értekezés *de lege ferenda* javaslati négy stratégiai irányt jelölnek ki. Egyrészt a bitorlás törvényi fogalmának oltalmi formánként történő EU-irányelvi szintű egységesítése, különösen a szabadalom és a védjegy körében. Másrészt a DSA és az *AI Act* iparjogvédelmi vonatkozású rendelkezéseinek analogikus alkalmazhatóságának kodifikálása. Harmadrészt a UPC eljárásrendjének KKV-barát finomhangolása, különösen a meghatározott perérték alatti ügyek sommás eljárásának bevezetésével. Negyedrészt az EUIPO KKV-alap bővítése az eljárási költségek részleges finanszírozásával, és a *WIPO ADR* kötelező felajánlása határon átnyúló ügyekben.

Az értekezés záró téziseként megállapítható, hogy az iparjogvédelmi bitorlás jogintézményének hatékony működése az Európai Unióban nem csupán a jogosultak magánérdekét, hanem a társadalmi innovációs ösztönző rendszer egészének integritását védi. A szabályozási, technológiai és eljárásjogi kihívások kezelése nem halasztható: a tudásalapú gazdaság versenyképessége és a belső piac integritása egyaránt a fogalmi harmonizáció mélyítését, a digitális jogérvényesítés eszköztárának bővítését és a strukturális eljárási egyenlőtlenségek csökkentését igényli.

Nyilvántartási szám: DEENK/176/2026.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Szilágyi Gábor

Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

MTMT azonosító: 10069536

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (9)

- Szilágyi, G.:** A bifurkáció jogintézménye, a magyar szabadalmi jog rendszerében.
In: Ünnepi tanulmányok Siska Katalin 60. születésnapjának tiszteletére : Viginti quinque anni in ministerio universitatis et iurisprudentiae. Szerk.: Margittay-Mészáros Árpád, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 262-268, 2026. ISBN: 9789634903598
- Szilágyi, G.:** A bitorlás jogintézményének megjelenése és jelentősége az iparjogvédelem körében II.
Fontes Iuris: Az igazságügyi minisztérium szakmai folyóirata. 9 (1), 34-45, 2023. ISSN: 2416-2159.
DOI: <http://dx.doi.org/10.51784/FI.2023.1.5>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
- Szilágyi, G., Gyarmathy, J.:** Emergence of Digitalization and Artificial Intelligence in the Intellectual Property System.
Institutiones Administrationis. 3 (2), 122-141, 2023. EISSN: 2786-1929.
DOI: <http://dx.doi.org/10.54201/iajas.v3i2.88>
- Szilágyi, G.:** A bitorlás jogintézményének megjelenése és jelentősége az iparjogvédelem körében I.
Fontes Iuris: Az igazságügyi minisztérium szakmai folyóirata. 8 (4), 25-36, 2022. ISSN: 2416-2159.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
- Szilágyi, G.:** Adok is kizárólagosságot, meg nem is, avagy a pandémia kezelésének lehetőségei a szabadalmi jog rendszerében, különös tekintettel a közegészségügyi kényszerengedély, valamint a Bolar kivétel hazai implementációjára.
Kúriai Döntések Bírósági Határozatok. 70 (4), 626-631, 2022. ISSN: 2063-9767
- Szilágyi, G., Csécsy, G.:** A generikus gyógyszergyárak fejlesztései mint a szabadalmi jog korlátja, avagy a Bolar-kivétel összefüggésében felmerülő egyes értelmezési kérdések.
Gazdaság és jog. 2021 (11-12), 1-7, 2021. ISSN: 1217-2464.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: B

7. **Szilágyi, G.:** Fogyasztóvédelmi szempontok a szellemi alkotások területén.
Miskolci jogi szemle. 16 (1), 149-166, 2021. ISSN: 1788-0386.
DOI: <http://dx.doi.org/10.32980/MJSz.2021.1.946>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
8. **Szilágyi, G.:** A Jász-Nagykun-Szolnok megyei vállalkozások iparjogvédelmi tudatossága.
Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle. 15 (4), 7-16, 2020. ISSN: 1587-5563.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
9. **Szilágyi, G.,** Földi, K.: The economic impact of intellectual property in Europe and Hungary = A szellemi tulajdon gazdasági hatása Európában és Magyarországon.
Economica. 10 (2), 83-90, 2019. ISSN: 1585-6216.
DOI: <http://dx.doi.org/10.47282/ECONOMICA/2019/10/2/4092>

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (4)

10. Pintér, T., Polák-Weldon, R., **Szilágyi, G.:** A nyugat alkonya közgazdász szemmel: új világrend felé?
In: Vállalkozásfejlesztés a XXI. században. Szerk.: Varga János, Csiszárík-Kocsir Ágnes, Garai-Fodor Mónika, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest, , 2023. ISBN: 9789634493266
11. Szikora, V., **Szilágyi, G.:** Drónok a horizonton, gyerekjáték vagy új veszélyes üzem?
Debreceni Jogi Műhely. 14 (3-4), 1-25, 2017. EISSN: 1786-5158.
DOI: <http://dx.doi.org/10.24169/DJM/2017/3-4/7>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: B
12. Szikora, V., **Szilágyi, G.:** New dangerous practice on the horizon?: legal aspects of drone usage = [Nova opasna praksa na vidiku? : Pravni aspekti upotrebe drona].
Zbornik radova Pravnog fakulteta, Novi Sad. 51 (2), 499-519, 2017. ISSN: 0550-2179.
DOI: <http://dx.doi.org/10.5937/zrpfns51-15059>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D

13. Szikora, V., **Szilágyi, G.**: New dangerous practice on the horizon?: Legal aspects of drone usage : International Regulatory Framework.

In: Aktualni problemi kolifikacii civilnavo zakonodavszva. Ed.: Jurij Bosickij, Kiivskij Universitet Prava, Kiev, 10-21, 2017. ISBN: 9786177363469

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„A” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

„B” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 2, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

„C” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

„D” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 3, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 2

A DEENK a Jelölt által a Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2026.04.13.

